

Lag om ändring i järnvägssäkerhetslagen (1990:1157);

utfärdad den 13 juni 1996.

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs i fråga om järnvägssäkerhetslagen (1990:1157)²

dels att 6 § skall upphöra att gälla,

dels att i 5, 7, 9, 17-20, 22, 34 och 35 §§ ordet "Banverket" skall bytas ut mot "Järnvägsinspektionen",

dels att 1,4, 8, 21 och 29 §§ skall ha följande lydelse,

dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 1 a och 19 a §§, och närmast före 19 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Lagen kommer därför att ha följande lydelse från och med den dag då denna lag träder i kraft. .

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller säkerheten vid järnväg, tunnelbana och spårväg.

Banverket har ett samlat ansvar för säkerheten. Inom Banverket handhas vissa säkerhetsfrågor självständigt av Järnvägsinspektionen. *Lag (1996:736)*,

1 a § Järnvägsinspektionen bestämmer om en spåranläggning är järn väg, tunnelbana eller spårväg. *Lag (1996:736)*.

2 § Till spåranläggningar hör spår och de övriga fasta anordningar som behövs för spårens bestånd, drift eller brukande, signal- och säkerhetsanläggningar i övrigt, trafikledningsanläggningar samt anordningar för elförsörjning av trafiken.

3 § Järnvägs-, tunnelbane- och spårvägsverksamhet består av drift av spåranläggningar (spårinnehav) och drift av spårtrafik (trafikutövning). I driften av spåranläggningar ingår trafikledning. Trafikledning är dock en särskild verksamhetsgren om den som driver spåranläggningen har överlåtit ansvaret härför till någon annan (särskild trafikledningsverksamhet).

Regler för verksamheten

Tillstånd m.m.

4 § Spåranläggningar eller spårtrafik eller särskild trafikledningsverksamhet får drivas endast av den som har tillstånd till verksamheten. För verksamhet som drivs av Statens järnvägar och Banverket behövs inte något tillstånd. För Statens järnvägar behövs dock licens för sådan trafik som avses i 19 a §.

¹Prop. 1995/96:192, bet. 1995/96:TU20, rskr. 1995/96:283.

²Jfr rådets direktiv 95/18/EG av den 19 juni 1995 om tillstånd för järnvägsföretag (EGT L143, 19.6.1995, s. 70, Celex 395L0018) och rådets direktiv 95/19/EG av den 19 juni 1995 om tilldelning av järnvägsinfrastrukturkapacitet och uttag av infrastrukturavgifter (EGT L143, 19.6.1995, s. 75, Celex 395L0019).

Tillstånd får beviljas den som med hänsyn till yrkeskunnande, laglydnad samt ekonomiska och andra förhållanden av betydelse kan anses uppfylla kraven i denna lag och i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Tillståndsmyndigheten får anpassa kraven med hänsyn till verksamhetens art och omfattning. I fråga om drift utomlands av internationell järnvägstrafik skall dock alltid kraven i andra stycket och 10-16 §§ gälla. Järnvägsföretag som beviljas tillstånd enligt denna paragraf samt sammanslutningar och företag som beviljas licens enligt 19 a § skall genom försäkring eller på annat likvärdigt sätt ha täckt den skadeståndsskyldighet som kan uppkomma till följd av järnvägstrafiken. *Lag (1996:736).*

5 § Frågor om tillstånd att driva spåraneläggningar eller spårtrafik eller särskild trafikledningsverksamhet prövas av Järnvägsinspektionen. *Lag (1996:736).*

6 § *har upphävts genom lag (1996:736).*

7 § I samband med att tillstånd meddelas eller under ett tillstånds giltighetstid får Järnvägsinspektionen föreskriva de villkor för verksamheten som behövs från säkerhetssynpunkt. *Lag (1996:736).*

Återkallelse av tillstånd

8 § Ett tillstånd att driva spåraneläggningar, spårtrafik eller särskild trafikledningsverksamhet eller ett säkerhetsintyg enligt 19 a § får återkallas, om förutsättningarna för tillståndet eller intyget inte längre uppfylls eller om tillståndshavaren eller innehavaren av intyget inte fullgör sina skyldigheter enligt 21 §.

Om konkursförfarande eller ackordsförfarande har inletts mot en tillståndshavare eller en innehavare av säkerhetsintyg, skall tillståndet eller intyget återkallas, om det finns grundad anledning att anta att en tillfredsställande finansiell omstrukturering inte kan åstadkommas inom rimlig tid. *Lag (1996:736).*

9 § Frågor om återkallelse av tillstånd enligt 8 § prövas av Järnvägsinspektionen. *Lag (1996:736).*

Grundläggande bestämmelser

10 § Spåraneläggningar, spårtrafik och särskild trafikledningsverksamhet skall med hänsyn till verksamhetens art och övriga förhållanden drivas så att skador till följd av verksamheten förebyggs. Därvid skall de åtgärder och försiktighetsmått vidtas som behövs för att upprätthålla en betryggande säkerhet.

11 § För verksamheten skall den organisation finnas som krävs för att verksamheten skall kunna bedrivas på ett säkert sätt.

12 § Den som är sysselsatt i verksamheten skall ha god kännedom om de förhållanden, föreskrifter och villkor som gäller för verksamheten och som berör hans arbetsuppgifter. Arbetsuppgifter av betydelse för säkerheten får utföras endast av den som med hänsyn till yrkeskunnande, hälsotillstånd och personliga förhållanden i övrigt anses lämplig.

13 § Spåranläggningar, fordon och annan materiel som används i verksamheten skall vara av sådan beskaffenhet att skador till följd av verksamheten förebyggs.

14 § För verksamheten skall det finnas en säkerhetsordning med sådana säkerhetsbestämmelser som behövs utöver denna lag och de föreskrifter som är utfärdade med stöd av lagen.

15 § Den som driver verksamheten ansvarar för att de i 10-14 §§ angivna kraven uppfylls.

Läkarundersökning och avstängning

16 § Den som driver verksamhet får inte tilldela någon arbetsuppgifter av betydelse för säkerheten utan att denne har genomgått läkarundersökning som utvisar att hinder av hälsoskäl inte föreligger.

Den som har arbetsuppgifter av betydelse för säkerheten skall regelbundet genomgå läkarundersökning. Verksamhetsutövare får från sådana arbetsuppgifter avstå den som inte följer ett åläggande att genomgå undersökning.

Godkännande av spåranläggningar eller fordon

17 § En spåranläggning eller en del av den får inte upplåtas för trafik utan att den har godkänts av Järnvägsinspektionen. Detsamma gäller vid en väsentlig ombyggnad. *Lag (1996:736).*

18 § Ett fordon får inte framföras på en spåranläggning utan godkännande av Järnvägsinspektionen. Detsamma gäller ett fordon som har byggts om väsentligt. *Lag (1996:736).*

19 § Järnvägsinspektionen skall före godkännande enligt 17 eller 18 § granska konstruktionsunderlaget för spåranläggningen eller fordonet och kontrollera och prova materielen i den omfattning som verket finner nödvändig. *Lag (1996:736).*

Vissa internationella transporter

19 a § Internationella sammanslutningar av järnvägsföretag inom EES som vill utföra transittrafik i eller mellan de EES-länder där järnvägsföretagen har sitt säte och järnvägsföretag i EES-land som vill utföra internationella kombinerade godstransporter skall ha särskilt tillstånd (*licens*) som utfärdas av behörigt organ i det land där sammanslutningen eller företaget har sitt säte. För sammanslutningar och företag med säte i Sverige som uppfyller villkoren för tillstånd till spårtrafik enligt denna lag utfärdar Järnvägsinspektionen sådan licens.

För sammanslutningar och företag med licens utfärdad i annat EES-land krävs för att få driva järnvägstrafik i Sverige därutöver ett säkerhetsintyg som utfärdas av Järnvägsinspektionen efter kontroll av att kraven i 10-14, 16 och 18 §§ är uppfyllda. *Lag (1996:736).*

Tillsyn m.m.

20 § Tillsynen över efterlevnaden av denna lag och av de föreskrifter och villkor som meddelats med stöd av lagen utövas av Järnvägsinspektionen.

Angående elektriska anläggningar finns särskilda föreskrifter i lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar. *Lag (1996:736).*

21 § Den som driver eller avser att driva verksamhet enligt denna lag skall på begäran av Järnvägsinspektionen

1. lämna inspektionen de upplysningar och tillhandahålla de handlingar som behövs för tillsynen,

2. ge inspektionen tillträde till anläggningar, fordon och annan materiel, lokaler och områden som berörs av verksamheten för de undersökningar som behövs för tillsynen,

3. vid provkörningar och andra materielprov utan kostnad tillhandahålla erforderlig personal, materiel och liknande.

Polis- och tullmyndigheten skall lämna den hjälp som behövs för tillsynen. *Lag (1996:736).*

22 § Järnvägsinspektionen får meddela de förelägganden och förbud som behövs i enskilda fall för att denna lag eller de föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av lagen skall efterlevas. *Lag (1996:736).*

23 § Förelägganden och förbud enligt 22 § får förenas med vite.

24 § Om det inträffar en olycka vid användningen av ett fordon på en spåranläggning och medför olyckan att flera personer avlider eller blir allvarligt skadade eller att fordonet, spåranläggningen eller egendom som inte transporterats med fordonet får omfattande skador, skall den som driver verksamheten rapportera det inträffade. Han skall också rapportera, när det funnits någon allvarlig fara för att en sådan olycka skulle inträffa eller när något har hänt som tyder på ett väsentligt fel hos fordonet, spåranläggningen, trafikledningen eller på andra väsentliga brister i säkerhetshänseende.

Regeringen får föreskriva att rapportering av händelser som är av betydelse för spårtrafikens säkerhet skall ske också i andra fall än som anges i första stycket.

Om undersökning från säkerhetssynpunkt av järnvägsolyckor och andra händelser som berör spårtrafiken finns bestämmelser i lagen (1990:712) om undersökning av olyckor.

Ordning

25 § Utan spårinnehavarens eller trafikutövarens tillstånd får inte någon beträda spårområdet för järnväg utom på platser där det av skyltar, utjämning av höjdskillnaden mellan spåren och markplanet, gångfällor eller andra anordningar klart framgår att allmänheten har tillträde. *Lag (1993:1620).*

25 a § Alkoholdrycker får inte förtäras inom järnvägens område och dess färdmedel. Förbudet gäller inte i fråga om förtäring av drycker vid tillåten servering och inte heller om järnvägen för särskilt fall har medgett förtäringen. Med alkoholdrycker förstås spritdrycker, vin, starköl och öl i den betydelse dessa beteckningar har i lagen (1977:292) om tillverkning av drycker, m.m. *Lag (1993:1620)*.

26 § En befattningshavare i säkerhets- eller ordningstjänst vid järnväg får från järnvägens område avlägsna den som överträder förbudet i 25 §, den som uppträder berusad eller stör ordningen och den som genom sitt uppträdande äventyrar säkerheten i järnvägsdriften. Om det är absolut nödvändigt, får han omhänderta en sådan person. Om så sker, skall polisen omedelbart underrättas. Den omhändertagne får hållas kvar till dess att han har överlämnats till en polisman eller det inte längre finns skäl till omhändertagande, dock längst sex timmar.

En befattningshavare i säkerhets- eller ordningstjänst vid järnväg får från järnvägens område avlägsna den som överträder förbudet i 25 a §. *Lag (1993:1620)*.

27 § För att verkställa en åtgärd enligt 26 § får befattningshavaren inte använda strängare medel än förhållandena kräver. Han bör i första hand försöka tala personen till rätta genom upplysningar och anmaningar.

Våld får tillgripas endast när andra medel inte hjälper. Om våld tillgrips, skall den lindrigaste form användas som kan förväntas leda till det avsedda resultatet. Våld får inte brukas längre än som är absolut nödvändigt.

28 § Föreskrifter om undersökning av resgodskollin eller godssändningar, omhändertagande av handresgods samt avlägsnande, oskadliggörande och förstörelse av resgodskolli eller handresgods samt av visst farligt gods finns i 6 kap. järnvägstrafiklagen (1985:192).

Straffbestämmelser

29 § Till böter eller fängelse i högst ett år skall den dömas som

1. utan tillstånd driver tillståndspliktig verksamhet enligt denna lag eller driver verksamhet i strid med 19 a §,

2. av uppsåt eller grov oaktsamhet i sin verksamhet anlitar någon att utföra arbetsuppgifter av betydelse för säkerheten eller använder materiel som inte uppfyller säkerhetskraven enligt 12 eller 13 § eller inte uppfyller kravet enligt 14 § på säkerhetsordning,

3. av uppsåt eller oaktsamhet bryter mot villkor som meddelats med stöd av 7 §,

4. av uppsåt eller oaktsamhet i verksamheten använder materiel som inte har godkänts enligt 17 eller 18 §.

Den som har underlåtit att följa ett föreläggande vid vite eller som överträtt ett vitesförbud skall inte dömas till ansvar enligt denna lag för gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet. *Lag (1996:736)*.

30 § Den som för ett maskindrivet spårfordon på järnväg eller tunnelbana efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker i sådan mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till minst 0,2 promille i hans

blod eller 0,10 milligram per liter i hans utandningsluft döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Till samma straff döms också den som för ett sådant fordon och då är så påverkad av alkoholhaltiga drycker att det kan antas att han inte på ett betryggande sätt kan föra fordonet. Detsamma gäller om föraren är lika påverkad av något annat medel.

Är ett brott som avses i första eller andra stycket att anse som grovt, skall föraren dömas till fängelse i högst två år. Vid bedömande av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om

1. föraren har haft en alkoholkoncentration som uppgått till minst 1,0 promille i hans blod eller 0,50 milligram per liter i hans utandningsluft,
2. föraren annars har varit avsevärt påverkad av alkohol eller något annat medel, eller
3. framförandet av fordonet har inneburit en påtaglig fara för trafiksäkerheten.

Den som utan att föra fordon som avses i första stycket vid järnväg eller tunnelbana fullgör tjänst, i vilken ingår uppgifter av väsentlig betydelse för säkerheten och då är så påverkad av alkohol eller något annat medel att det kan antas att han inte kan utföra dessa uppgifter på betryggande sätt döms till böter eller fängelse i högst två år.

I fråga om den som för spårvagn finns bestämmelser i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott. *Lag (1993:1466)*.

31 § Verksamhetsutövare som försummar att rapportera enligt 24 § första eller andra stycket skall dömas till böter.

32 § Den som bryter mot förbudet i 25 § skall dömas till penningböter. *Lag (1991:316)*.

33 § Till ansvar enligt 29 eller 31 § skall inte dömas i ringa fall.

Till ansvar enligt 29, 31 eller 32 § skall inte dömas om gärningen är belagd med straff i brottsbalken. Till ansvar enligt 32 § skall inte heller dömas om gärningen är belagd med straff i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.

33 a § I fråga om beslag och förverkande av alkoholdrycker hos den som förtär sådana drycker i strid med 25 a § finns bestämmelser i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. *Lag (1993:1620)*.

Ytterligare föreskrifter

34 § Regeringen får föreskriva eller i enskilda fall medge undantag från denna lag. Regeringen får också meddela ytterligare föreskrifter som avses i 8 kap. 3 och 5 §§ regeringsformen i de avseenden som anges i denna lag samt föreskrifter om avgifter för granskning och kontroll enligt lagens bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av lagen.

Regeringen får överlåta dessa befogenheter till Järnvägsinspektionen. *Lag (1996:736)*.

Överklagande m.m.

35 §³ Beslut som Järnvägsinspektionen i särskiltfall har meddelat enligt denna lag eller enligt föreskrift som meddelats med stöd av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Andra beslut av Järnvägsinspektionen får överklagas hos regeringen. *Lag (1996:736).*

36 § Ett beslut enligt denna lag gäller omedelbart. Ett beslut om återkallelse av tillstånd gäller dock inte förrän det har vunnit laga kraft, om det inte finns särskilda skäl att bestämma annat.

1. Denna lag⁴ träder i kraft den 1 januari 1991, då förordningen (1967:604) om enskilda järnvägar, tunnelbanor och spårvägar skall upphöra att gälla.

2. Den som vid denna lags ikraftträdande drev spåranläggning, spårtrafik eller särskild trafikledningsverksamhet får fortsätta att driva verksamheten i samma omfattning till utgången av december 1993 utan tillstånd enligt 4 § denna lag.

3. Den som enligt 2. har rätt att driva verksamhet utan tillstånd och som vill fortsätta med verksamheten efter den 1 januari 1994 skall senast den 30 juni 1992 ansöka om tillstånd enligt 4 §.

4. Om det i en lag eller någon annan författning hänvisas till en föreskrift som har ersatts genom en bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

Denna lag⁵ träder i kraft den 1 april 1995. Beslut som har meddelats före ikraftträdandet överklagas enligt äldre bestämmelser.

Denna lag⁶ träder i kraft den 1 juli 1996.

På regeringens vägnar

INES UUSMANN

Anders Iacobæus
(Kommunikationsdepartementet)

³ Senaste lydelse 1195:79.

⁴ 1990:1157.

⁵ 1995:79.

⁶ 1996:736.